

Hallituksen esitys Eduskunnalle tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tapaturmavakuutuslainsäädäntöehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uusittua holhouslainsäädäntöä. Asianosaisen puhevalta määräytyisi tapaturmavakuutusjärjestelmässä eräin poikkeuksin samoin periaattein kuin hallintomenettelyssä yleensäkin.

Ehdotuksen mukaan täysivaltaiselle asianosaiselle hänen toimintakelpoisuuttaan rajoittamatta määrätty edunvalvoja käyttäisi puhevaltaa asianosaisen ohella, jos tapaturmavakuutusasia kuuluu edunvalvojan tehtäviin. Mikäli he ovat erimielisiä, asianosaisen oma kanta ratkaisisi, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Jos täysivaltaisen asianosaisen toimintakelpoisuus on rajoitettu tapaturmakorvauksen osalta kokonaan, puhevaltaa käyttäisi edunvalvoja.

Vajaavaltaisen asianosaisen puhevaltaa tapaturmavakuutusasioissa käyttäisi lähtökohtaisesti hänen edunvalvojansa. Alaikäisen edunvalvojina ovat yleensä hänen vanhempansa. Vajaavaltainen käyttäisi kuitenkin itse puhevaltaa sellaisen tapaturmakorvauksen osalta, joka perustuu hänen vajaavaltaisuutensa aikana suorittamaansa työhön. Alle 15-vuotiaan puhevaltaa korvauksen osalta käyttäisi aina hänen edunvalvojansa. Siltä osin kuin asiassa on kysymys vajaavaltaisen henkilöstä, puhevaltaa käyttäisi täysi-ikäinen vajaavaltainen itse, mikäli hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Alaikäisen 15 vuotta täyttäneen puhevaltaa tällaisissa asioissa käyttäisivät vajaavaltainen ja

hänen huoltajansa tai muu laillinen edustajansa kumpikin itsenäisesti.

Tapaturmakorvaus maksettaisiin sille, jolle se on myönnetty, jollei laissa toisin säädetä. Korvauksen maksussa vajaavaltaiselle tai henkilölle, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu noudatettaisiin soveltuvin osin holhustoimesta annetun lain säännöksiä. Vajaavaltaisen korvaus maksettaisiin hänen edunvalvojalleen. Sellainen korvaus, joka perustuu 15 vuotta täyttäneen vajaavaltaisen vajaavaltaisuutensa aikana tekemään työhön maksettaisiin kuitenkin hänelle itselleen.

Korvausta ei enää maksettaisi korvauksensaajan elintapojen tai sairauden vuoksi kunnan sosiaalihuollosta huolehtivalle toimielimelle korvauksensaajan tai hänen omaisensa vastaiseen huoltoon käytettäväksi, vaan asiasta tulisi huolehtia määräämällä edunvalvoja.

Kansaneläkelaitokselle annettaisiin takautumisoikeus tapaturmaeläkkeeseen, perhe-eläkkeeseen ja niitä vastaavaan aikaisempaan korvaukseen myös silloin, kun kansaneläkelaitos on maksanut liikaa kansaneläkettä ajalta, jolta vakuutuslaitos myöhemmin oikaisee tai tarkistaa takautuvasti mainitun korvauksen määrän aikaisempaa suuremmaksi. Lisäksi lakiin tehdään eräitä korvauksen maksamista muulle kuin vahingoittuneelle koskevia teknisiä muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Puhevalta ja korvauksen maksaminen
työtapaturma-asioissa

Työtapaturmakorvausta koskeva asia tulee pääsääntöisesti vireille vakuutuslaitokselle tehtävällä tapaturmailmoituksella. Ilmoituksen tekeminen kuuluu sille työnantajalle, jonka vakuuttamassa työssä tapaturma on sattunut. Velvollisuus tapaturmailmoituksen tekemiseen syntyy, kun työnantaja on saanut tiedon tapaturmasta. Myös siinä tapauksessa, että tapaturma tulee muulla tavoin vakuutuslaitoksen tietoon, sen velvollisuutena on ryhtyä toimenpiteisiin korvausasian vireilletuloa varten. Tapaturmakorvausta on haettava tai tapaturmasta on tehtävä ilmoitus vakuutuslaitokselle yhden vuoden kuluessa tapaturmasta mainittua päivää lukuunottamatta. Jos korvausasian vireilletulo kohtuuttomasti viivästyy työntekijästä johtuvasta syystä, korvaus voidaan evätä viivästymisajalta, mutta ei kuitenkaan vireilletuloa edeltävän vuoden ajalta.

Korvausasioiden käsittelystä ja korvauksen maksamisesta säädetään pääosin tapaturmavakuutuslaissa (608/1948). Myös tapaturmavakuutuslain täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa (850/1948), jäljempänä täytäntöönpanoasetus, on korvauksen maksamiseen liittyviä määräyksiä.

Tapaturmavakuutuslain 41 a §:n 3 momentin mukaan käsiteltäessä vakuutuslaitoksessa mainitun lain mukaista vakuuttamisvelvollisuutta, korvausasiaa ja takaisinperintää sekä näihin rinnastettavia asioita asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos se on hänen etunsa vuoksi ilmeisen tarpeellista. Muutoin käsitellyssä noudatetaan soveltuvin osin hallintomenettelylain (598/1982) 4, 6, 9—11, 16, 21, 23 ja 24 §:ssä ilmaistuja periaatteita. Vakuutuslaitoksen toimihenkilö voi kuitenkin sen estämättä, mitä hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, käsitellä asiaa, joka koskee vakuutuslaitosta työnantajana.

Hallintomenettelylain 16 §:n mukaan vajaanvaltaisen puhevaltaa käyttää pääsääntöisesti hänen holhoojansa. Holhoojan käyttäessä puhevaltaa on kuultava vajaanvaltaista ja vajaanvaltaisen käyttäessä puhevaltaa holhoo-

jaa, jos kuuleminen on tarpeen vajaanvaltaisen edun vuoksi tai asian selvittämiseksi. Vajaanvaltaisella on kuitenkin oikeus käyttää yksinään puhevaltaa sellaista tuloa tai varallisuutta koskevassa asiassa, jota hänellä on oikeus vallita. Vajaanvaltaisella, joka on täytännyt 15 vuotta ja hänen holhoojallaan on kummallakin erikseen oikeus käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee vajaanvaltaisen henkilöä taikka henkilökohtaista etua tai oikeutta. Täysi-ikäisellä vajaanvaltaisella on kuitenkin oikeus henkilöään koskevassa asiassa käyttää yksinään puhevaltaa, jos vajaanvaltaisuus ei johdu mielisairaudesta, heikontuneesta mielentilasta tai niihin verrattavasta syystä.

Tapaturmavakuutuslain 42 §:n mukaan, jos se, jonka korvauksesta on kysymys, iän, sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hoitamaan asioitaan eikä hänellä ole holhoojaa, vakuutuslaitoksen hyväksymä lähiomainen tai muu henkilö, joka pääasiallisesti on huolehtinut hänestä, taikka sosiaalilautakunta voi edunvalvojana käyttää hänen puhevaltaansa tapaturmavakuutuslain mukaista korvausta koskevassa asiassa.

Tapaturmavakuutuslain 53 c §:n 4 momentin mukaan, mitä 42 §:ssä säädetään puhevallan käyttämisestä tapaturmavakuutuslain mukaista korvausta koskevassa asiassa, on vastaavasti voimassa haettaessa muutosta vakuutuslaitoksen, tapaturmalautakunnan tai vakuutus oikeuden päätökseen.

Täytäntöönpanoasetuksen 16 §:n mukaan tapaturmakorvaus on maksettava tapaturmavakuutuslain 63 §:n 2 momentissa mainittua tapausta lukuun ottamatta, siihen oikeutetulle taikka tämän valtuuttamalle. Viittatoista vuotta nuoremmalle vahingoittuneelle tuleva korvaus maksetaan kuitenkin hänen holhoojalleen.

Tapaturmavakuutuslain 26 §:n 2 momentin perusteella kunnalla on oikeus saada pykälän 1 momentissa säädetty edellytyksin tapaturmavakuutuksen ansionmenetykskorvauksesta takaisin vahingoittuneelle sosiaalihuoltolain (710/1982) 38 §:ssä säädettyin perustein odotettavissa olevaa vakuutusetuutta vastaan ennakkona myönnetty toimeentulotuki. Odotettavissa olevaa etuutta vastaan myönnetystä toimeentulotuesta säädetään nykyisin toimeentulotuesta annetussa

laissa (1412/1997).

Tapaturmavakuutuslain 61 a §:n mukaan, jos työntekijä on saanut työttömyysturvalain (602/1984) mukaista työttömyyspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään tämän lain mukaista päivärahaa tai tapaturmaeläkettä takautuvasti, vakuutuslaitoksen on työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava päiväraha tai tapaturmaeläke työttömyyskassalle tai kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyspäivärahan määrää.

Pykälän 2 momentin mukaan jos vahingoittunut on tapaturmaeläkettä koskevan muutoksenhaun ollessa vireillä saanut väliaikaisesti kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain (347/1956) 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti tapaturmaeläkettä, vakuutuslaitoksen on suoritettava takautuvasti maksettava eläke kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää.

Pykälän 3 momentin mukaan päiväraha tai tapaturmaeläke maksetaan 1 ja 2 momentissa mainituissa tapauksissa työttömyyskassalle tai kansaneläkelaitokselle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että työttömyysturvalain 45 §:n 2 momentissa tai kansaneläkelain 45 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty vakuutuslaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen päivärahan tai tapaturmaeläkkeen maksupäivää.

Tapaturmavakuutuslain 63 §:n 2 momentin mukaan asianomaisen [huoltolautakunnan] esityksestä voidaan määrätä, että korvaus tai sen osa maksetaan [huoltolautakunnalle] korvauksen oikeutetun tai hänen omaisensa vastaiseen huoltoon käytettäväksi. Huoltolautakuntaa vastaa nykyisin sosiaalihuoltolain 6 §:ssä tarkoitettu toimielin. Tapaturmavakuutuslain 63 §:n 2 momentissa ei ole mainittu edellytyksiä, joilla korvauksen maksaminen vastaiseen huoltoon käytettäväksi voi tapahtua. Oikeuskäytännössä edellytyksenä on pidetty muun muassa sitä, ettei korvauksen maksaminen korvauksensaajalle itselleen ole tarkoituksenmukaista asianomaisen henkilön elämäntapojen, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi. Vastaavan kaltainen säännös on nykyisin muun muassa työntekijäin eläkelaisissa (395/1961) ja kansaneläkelaisissa.

Holhouslainsäädännön uudistuksen tavoitteet ja keskeinen sisältö

Uudistettu holhouslainsäädäntö (HE 146/1998 vp) tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999. Sen yhteydessä kumottiin nykyinen holhouslaki (90/1898) ja sen sijaan säädettiin laki holhoustoimesta (442/1999). Samalla uudistettiin muun muassa hallintomenettelylain ja hallintolainkäyttölain (586/1996) puhevallan käyttöä koskevat säännökset. Holhouslainsäädännön uudistamisen tavoitteena on vaihtoehtojen kehittäminen holhottavaksi julistamiselle. Pyrkimyksenä on, ettei kenenkään valtaa määrätä omista asioistaan rajoiteta enempää kuin on tarpeellista hänen etujensa suojaamiseksi. Edunvalvonnan järjestämiseen ryhdytään vain silloin, kun se on asianomaisen etujen kannalta välttämätöntä. Samalla holhousoikeuden käsitteitä uudistetaan siten, että ne eivät tarpeettomasti leimaisi ihmisiä, jotka tarvitsevat edunvalvontapalveluja.

Uuden lain lähtökohtana on, että täysi-ikäisen henkilön tueksi voidaan määrätä edunvalvoja ensiksikin silloin, kun täysi-ikäinen itsekin ymmärtää olevansa edunvalvonnan tarpeessa ja hyväksyy sen, että tietyistä henkilöstä tulee hänen edunvalvojansa. Tällöin täysi-ikäisen kelpoisuus määrätä myös itse asioistaan säilyy.

Jos asianomaisen luonteenpiirteiden tai aikaisemman käyttäytymisen perusteella voidaan ennakoida, että hän tulee edunvalvojan määräämisestä huolimatta oikeustoimilla vahingoittamaan etujaan, hänen toimintakelpoisuuttaan voidaan rajoittaa. Rajoitus on sopeutettava asianomaisen suojan tarpeeseen siten, että käytetään lievintä riittävää rajoitusta. Rajoituksen sisältö määrätään tuomioistuimen päätöksellä. Rajoitus voi kohdistua asianomaisen oikeustoimikelpoisuuteen tai hänen kelpoisuuteensa määrätä tietystä omaisuudestaan. Tällöin voidaan määrätä, että päämies voi ainoastaan yhdessä edunvalvojan kanssa vallita tiettyä omaisuutta tai tehdä tiettyjä oikeustoimia. Tuomioistuin voi myös määrätä, että päämiehellä itsellään ei ole lainkaan kelpoisuutta tehdä tiettyjä oikeustoimia tai oikeutta vallita tiettyä omaisuuttaan, jolloin ainoastaan edunvalvoja yksinään on kelpoinen toimimaan näissä asioissa. Rajoituksesta huolimatta päämies säilyttää vallintaoikeuden muuhun omaisuuteensa ja on kelpoinen tekemään niitä oikeustoimia, joita rajoitus ei koske.

Jos edellä selostettu toimintakelpoisuuden rajoittaminen ei riitä turvaamaan asianomaisen etuja, tuomioistuin voi julistaa täysi-ikäisen henkilön vajaavaltaiseksi. Vajaavaltaiseksi julistaminen tulee kysymykseen viimeisenä keinona lievempien keinojen ollessa riittämättömiä tai epätarkoituksenmukaisia. Vajaavaltaiseksi julistaminen vastaa nykyistä holhottavaksi julistamista. Vajaavaltaiselta puuttuu yleinen oikeustoimikelpoisuus. Tästä huolimatta hänellä on oikeus vallita ja käyttää puhevaltaa sellaisen omaisuuden osalta, jonka hän on vajaavaltaisuuden aikana omalla työllä ansainnut tai jonka edunvalvoja on antanut hänen vallittavakseen. Samoin hänellä on oikeus käyttää puhevaltaa henkilöään koskevassa asiassa, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen.

Vajaavaltaiseksi julistettujen täysi-ikäisten henkilöiden lisäksi vajaavaltaisia ovat holhoustoimesta annetun lain mukaan alaikäiset eli alle 18-vuotiaat henkilöt. Vajaavaltaisen taloudellisia ja muita asioita hoitaa edunvalvoja. Alaikäisen edunvalvojina ovat yleensä hänen huoltajinaan toimivat vanhempansa. Tuomioistuin voi vapauttaa edunvalvojan tehtävästään, jos hän osoittautuu siihen sopimattomaksi.

Holhouslainsäädännön uudistamisen yhteydessä uusittiin myös vajaavaltaisen puhevallan käyttöä hallintomenettelyssä koskeva hallintomenettelylain 16 §. Lisäksi lakiin lisättiin uusi 16 a ja 16 b §. Mainitun 16 §:n mukaan vajaavaltaisen puolesta käyttää puhevaltaa hänen edunvalvojansa, huoltajansa tai muu laillinen edustajansa. Vajaavaltaisella on kuitenkin oikeus yksinään käyttää puhevaltaa sellaista tuloa tai varallisuutta koskevassa asiassa, jota hänellä on oikeus vallita. Lisäksi vajaavaltainen, joka on täyttänyt 18 vuotta käyttää itse yksin puhevaltaa henkilöään koskevassa asiassa, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Alaikäisellä, joka on täyttänyt 15 vuotta ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilöä.

Hallintomenettelylain 16 a §:n mukaan täysivaltaiselle määrätty edunvalvoja käyttää päämiehensä ohella itsenäisesti puhevaltaa asioissa, jotka kuuluvat hänen tehtäviinsä. Säännöksessä on otettu huomioon holhoustoimesta annetun lain lähtökohta, jonka mukaan kenenkään päätösvaltaa ei pidä rajoittaa

enempää kuin on tarpeellista asianomaisen etujen kannalta. Näin ollen hallintomenettelylain 16 a §:ssä säädetään, että täysivaltaiselle määrätyn edunvalvojan ja hänen päämiehensä ollessa erimieltä, päämiehen kanta on ratkaiseva, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Pykälän 2 momentin mukaan jos päämiehen toimintakelpoisuutta on rajoitettu muulla tavoin kuin vajaavaltaiseksi julistamalla, edunvalvoja käyttää yksin päämiehen puhevaltaa asiassa, josta päämiehellä ei ole oikeutta päättää. Jos heidän tulee yhdessä päättää jostakin asiasta, he käyttävät tällaisessa asiassa yhdessä puhevaltaa.

Hallintomenettelylain 16 b §:ssä säädetään edunvalvojan ja päämiehen kuulemisesta. Sen mukaan edunvalvojan käyttäessä puhevaltaa on kuultava hänen päämiestään ja vastaavasti päämiehen käyttäessä puhevaltaa on kuultava edunvalvojaa, jos kuuleminen on tarpeen päämiehen edun vuoksi tai asian selvittämiseksi.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Puhevaltaa ja korvauksen maksamista koskevat säännökset

Esityksen tavoitteena on yhdenmukaistaa työtaturmavakuutuksessa noudatettavat asianomaisen puhevallan käyttöä ja korvauksen maksamista koskevat säännökset vastaamaan uuden holhouslainsäädännön periaatteita. Vastaavat puhevaltasäännökset ulotettaisiin koskemaan myös tapaturmavakuutuksen muutoksenhakua. Puhevallan osalta noudatettaisiin, eräin poikkeuksin, soveltuvin osin edellä kerrottuja hallintomenettelylain periaatteita. Täytäntöönpanoasetukseen sisältyvä, korvauksen maksamista koskeva määräys kumottaisiin ja korvauksen maksaminen määräytyisi, eräitä tapaturmavakuutuslaissa säädettäviä poikkeuksia lukuunottamatta, soveltuvin osin holhoustoimesta annetun lain mukaan.

Ehdotuksen mukaan tapaturmavakuutuslain 41 a §:n 3 momenttiin lisättäisiin viittaus hallintomenettelylain 16 a ja 16 b §:n puhevaltaa koskevien periaatteiden noudattamisesta. Holhouslainsäädännön uudistuksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevalle henkilölle määrättäisiin julkisen valvonnan alaiseina toimiva edunvalvoja. Tapauksissa, joissa

edunvalvojaa ei ole vielä määrätty, on syytä säilyttää lähiomaiselle tai muulle vahingoituneesta huolehtineelle henkilölle mahdollisuus hakea korvausta tai muutoin väliaikaisesti käyttää puhevaltaa asioissa, joissa puhevallan käytön viivästyminen saattaisi aiheuttaa oikeudenmenetyksen tai viivästyttää korvauskäsittelyä. Siksi tätä koskeva poikkeussäännös säilytettäisiin tapaturmavakuutuslain 42 §:ssä. Kunnan sosiaalihuollon toimeenpanosta vastaavalla viranomaisella sen sijaan poistettaisiin vastaavanlainen mahdollisuus puhevallan käyttöön, koska se ei ole sopusoinnussa holhouslainsäädännön uudistuksen kanssa.

Täysivaltaiselle asianosaiselle hänen toimintakelpoisuuttaan rajoittamatta määrätty edunvalvoja käyttäisi puhevaltaa asianosaisen ohella, jos tapaturmavakuutusasia kuuluu edunvalvojan tehtäviin. Mikäli he ovat erimielisiä, asianosaisen oma kanta ratkaisisi, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Jos täysivaltaisen asianosaisen toimintakelpoisuus on rajoitettu tapaturmakorvauksen osalta kokonaan, puhevaltaa käyttäisi edunvalvoja yksin.

Vajaavaltaisen asianosaisen puhevaltaa tapaturmavakuutusasioissa käyttäisi lähtökohtaisesti hänen edunvalvojansa. Alaikäisen vajaavaltaisen edunvalvojana on yleensä hänen huoltajansa. Alaikäisen huoltajina ovat tavallisesti hänen vanhempansa. Hallintomenettelylain 16 §:n 2 momentin mukaan vajaavaltaisella on kuitenkin oikeus käyttää yksinään puhevaltaa sellaista tuloa tai varallisuutta koskevassa asiassa, jota hänellä on oikeus vallita. Holhoustoimesta annetun lain 25 §:n mukaan vajaavaltaisella on oikeus määrätä siitä, mitä hän on vajaavaltaisuuden aikana omalla työllään ansainnut. Vallintaoikeus ulottuu myös omaisuuteen, joka on tullut tällaisen omaisuuden sijaan. Vajaavaltaisuuden aikana sattuneen työtapaturman johdosta maksettava tapaturmakorvaus on katsottava kyseisestä työstä saadun ansion sijaan tulleeeksi varallisuudeksi. Näin ollen silloin, kun tapaturmakorvaus perustuu vajaavaltaisen vajaavaltaisuutensa aikana itse suorittamaan työhön, puhevaltaa korvausasi- an vireillepanossa ja käsittelyssä käyttää vajaavaltainen itse. Koska tapaturmavakuutuksen perhe-eläke ei perustu vajaavaltaisen omaan työhön, hänellä ei ole oikeutta vallita kyseistä omaisuutta. Kyseessä ei ole katsottava olevan myöskään hallintomenettelylain 16 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilökoh-

tainen etu tai oikeus. Siksi puhevaltaa vajaavaltaiselle maksettavan perhe-eläkkeen osalta käyttäisi hänen edunvalvojansa.

Myös alle 15-vuotias voi tietyin edellytyksin tehdä työtä työsuhteessa. Koska tämä kuitenkin voi tapahtua vain huoltajan suostumuksella, on perusteltua, että tällaiseen työhön perustuvan etuuden osalta puhevaltaa käyttää edunvalvoja. Siksi tapaturmavakuutuslaissa säädettäisiin, että alle 15-vuotiaan puhevaltaa muussa kuin hänen henkilöään koskevassa asiassa käyttää hänen edunvalvojansa.

Vajaavaltaisen henkilöä koskevan asian osalta tapaturmavakuutuksessa noudatettaisiin hallintomenettelylain 16 §:n 3 momentin periaatteita. Vajaavaltainen, joka on täyttänyt 18 vuotta käyttäisi henkilöään koskevassa tapaturma-asiassa puhevaltaa yksin, mikäli hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Vajaavaltaisella, joka on täyttänyt 15 vuotta olisi oikeus käyttää puhevaltaa erikseen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa rinnalla. Alle 15-vuotiaan puhevaltaa tällaisessa asiassa käyttäisi hänen huoltajansa tai muu laillinen edustajansa.

Hallituksen esityksessä holhouslainsäädännön uudistamiseksi mainitaan esimerkeinä vajaavaltaisen henkilöä koskevista asioista muun muassa suostumuksen antaminen lääkinnällisiin toimenpiteisiin. Siten esimerkiksi vakuutuslaitoksen pyyntö lisälääkärintutkimusten suorittamisesta olisi vajaavaltaisen henkilöä koskeva asia.

Edunvalvojan käyttäessä puhevaltaa tapaturma-asiassa on kuultava hänen päämiehtään ja päämiehen käyttäessä puhevaltaa on kuultava edunvalvojaa, jos kuuleminen on tarpeen päämiehen edun vuoksi tai asian selvittämiseksi.

Ehdotuksen mukaan tapaturmavakuutuskorvaus maksettaisiin pääsääntöisesti sille, jolle se on myönnetty, jollei laissa toisin säädetä. Jos korvausensaajan toimintakelpoisuutta on rajoitettu siten, ettei hänellä ole oikeutta itse nostaa tapaturmakorvausta, se maksetaan hänen edunvalvojalleen. Vajaavaltaisen tapaturmakorvaus maksettaisiin vajaavaltaiselle itselleen silloin, kun korvauksen maksaminen perustuu hänen vajaavaltaisuutensa aikana itse tekemänsä työhön, koska hänellä on myös oikeus yksin vallita tällaista omaisuutta.

Jos vajaavaltainen käyttää hänelle kuuluvaa vallintaoikeutta tavalla, joka on selvästi vastoin hänen etujaan tai jos siihen olisi il-

meinen vaara, edunvalvoja voi holhoustoimesta annetun lain 25 §:n 2 momentin nojalla ottaa hoitoonsa vallintaoikeuden alaista omaisuutta holhousviranomaisen suostumuksella siltä osin kuin se on tarpeen vajaanvaltaisen edun suojaamiseksi. Jos näin on tehty vajaanvaltaiselle maksettavan tapaturmakorvauksen osalta, korvaus maksetaan edunvalvojalle.

Koska tapaturmavakuutuksen perhe-eläkkeen maksaminen ei perustu vajaanvaltaisen korvauksensaajan itse tekemään työhön, vajaanvaltaisen perhe-eläke maksettaisiin hänen edunvalvojalleen. Myös muu korvaus maksetaan edunvalvojalle silloin, kun se perustuu vajaanvaltaisen ennen vajaanvaltaisuutensa alkamista suorittamaan työhön.

Samoista syistä kuin edellä puhevallan käytön osalta todettiin, alle 15-vuotiaan tapaturmakorvaus maksettaisiin hänen edunvalvojalleen, vaikka se perustuu vajaanvaltaisuuden aikana tehtyyn työhön.

Tapaturmavakuutuslain 63 §:n 2 momentissa oleva säännös korvauksen tai sen osan maksamisesta kunnan sosiaalitoimesta vastaavalle toimielimelle kumottaisiin. Jos korvauksen maksaminen korvauksensaajalle itselleen ei ole tarkoituksenmukaista hänen elämäntapojensa, sairautensa tai vastaavan syyn vuoksi, hänelle tulisi määrätä edunvalvoja hoitamaan hänen taloudellisia asioitaan.

2.2 Kansaneläkelaitoksen takautumisoikeus

Tapaturmavakuutuslain 61 a §:n 2 momentin mukainen kansaneläkelaitoksen takautumisoikeus koskee vain tapaturmaeläkettä. Kansaneläkelaiissa olevan kyseistä takautumisoikeutta koskevan 45 §:n 2 momentin mukaan takautumisoikeus koskee myös tapaturmavakuutuksen perhe-eläkettä sekä aikaisemman lain mukaista elinkorkoa ja huoltoeläkettä. Ristiriidan poistamiseksi tapaturmavakuutuslakiin ehdotetaan tehtäväksi tätä koskeva muutos.

Edellä mainittu takautumisoikeus ei koske nykyisin tilannetta, jossa vakuutuslaitos on itse myöhemmin oikaisut kansaneläkelaitoksen myöntämää eläkettä vastaavalta ajalta myönnetyn tapaturmaeläkkeen määrän aikaisempaa suuremmaksi. Kansaneläkelaitokselle annettaisiin nyt takautumisoikeus myös näissä tapauksissa. Menettely helpottaisi ja yksinkertaistaisi kansaneläkelaitoksen liikemaksujen perintää ja olisi korvauksensaajan

kannalta vaivaton. Takautumisoikeuden laajennus koskisi yhdenmukaisuuden vuoksi myös tapaturmavakuutuksen perhe-eläkettä sekä aikaisemman lain mukaisia vastaavia etuuksia eli elinkorkoa ja huoltoeläkettä. Vastaavanlainen muutos on ehdotettu tehtäväksi kansaneläkelain 45 §:ään eduskunnan käsiteltäväksi annetussa hallituksen esityksessä laiksi kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE /1999 vp).

3. Muu lainsäädäntö

Tapaturmavakuutuslakiin tehtävät puhevalan käyttöä ja korvauksen maksamista koskevat muutokset tulevat koskemaan laissa olevien viittaussäännösten kautta myös muun muassa ammattitaitulain (1343/1988), maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981), valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetun lain (449/1990) ja sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaista korvausta sikäli, kuin mainituissa laeissa ei ole poikkeuksia säädetty. Sama koskee lukuisten muiden, eri laeissa olevien erityissäännösten perusteella maksettavaa korvausta, joka määrätään tapaturmavakuutuslain säännösten mukaan.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Lain 63 §:n 2 momentin kumoaminen lisännee edunvalvojen määräämistarvetta jossain määrin. Edunvalvojan palkkio maksetaan päämiehen varoista. Kansaneläkelaitoksen takautumisoikeuden laajentaminen nopeuttaisi sen takaisinperintää sekä vähentäisi perintäkustannuksia, koska liikemaksujen perintä hoidettaisiin kansaneläkelaitoksen ja tapaturmavakuutuslaitosten välillä.

5. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Valmisteluun on osallistunut myös Tapaturmavakuutuslaitosten liitto. Valmistelun yhteydessä on kuultu Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliittoa, Palvelutyönantajia, Suomen Ammatti-liittojen Keskusjärjestöä, Toimihenkilöjärjestö STTK:ta ja AKAVA:aa.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Hallitus on antanut eduskunnan käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE /1999 vp). Esitys sisältää holhouslainsäädännön uudistuksen johdosta kansaneläke- ja perhe-eläkejärjestelmään tehtävät muutokset. Mainittuun esitykseen sisältyy ehdotus kansaneläkelain 44 §:n kumoamisesta. Pykälä sisältää tapaturmavakuutuslain nykyistä 62 §:n 2 momenttia vastaavan säännöksen kansaneläkkeen maksamisesta sosiaalihuollosta

vastaavalle viranomaiselle käytettäväksi korvauksensaajan tai tämän omaisten vastaiseen huoltoon. Asian johdosta kuultu Suomen Kuntaliitto katsoo, että mainitun säännöksen kumoamisesta tulisi pidättäytyä. Samaan hallituksen esitykseen sisältyy myös tätä esitystä vastaava kansaneläkejärjestelmän takautumisoikeuden laajennus.

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnalle on annettu myös hallituksen esitys yksityisten alojen työeläkelainsäädännön ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE /1999 vp), joka sisältää uutusta holhouslainsäädännöstä johtuvat muutokset työeläkelainsäädäntöön.

YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

26 §. Pykälän 2 momentin sanamuoto ajanmukaistetaan vastaamaan sosiaalihuoltolaissa tapahtuneita muutoksia. Vastaava takautumisoikeutta koskeva säännös on jo voimassa toimeentulotuesta annetun lain 23 §:ssä ja se koskee takautumisoikeutta vain jo myönnetyn toimeentulotuen osalta.

41 a §. Pykälän 3 momenttiin otetaan viittaus hallintomenettelylain uuteen 16 a ja 16 b §:ään. Lisäksi siinä todetaan erikseen alle 15-vuotiaan puhevallan käyttöä koskeva rajoitus. Puhevallan käyttöä koskevat periaatteet koskevat korvaustoimen lisäksi myös muuta tapaturmavakuutukseen liittyvää menettelyä, kuten vakuuttamista.

42 §. Pykälän mukaan, jos henkilö, jonka korvauksesta on kysymys ei pysty iän, vaman, sairauden tai muun syyn takia itse hoitamaan asioitaan eikä hänellä ole edunvalvojaa, vakuutuslaitoksen hyväksymä henkilön lähiomainen tai muu henkilö, joka on pääasiallisesti huolehtinut hänestä voisi käyttää hänen puhevaltaansa. Pykälästä poistetaan siinä nykyisin oleva maininta sosiaaliviranomaisen oikeudesta vastaavanalaiseen puhevallan käyttöön. Tällaista menettelyä ei voida pitää enää sosiaaliviranomaisen kohdalla tarpeellisenä. Sosiaaliviranomainen voi tarvittaessa ilmoittaa havaitsemastaan edunvalvojan tarpeesta holhousviranomaiselle. Myös vakuutuslaitos voi holhoustoimesta annetun lain 91 §:n nojalla vaitiolovelvollisuuden estämättä ilmoittaa korvauskäsittelyn yhteydessä havaitsemastaan mahdollisesta edunvalvojan tarpeesta holhousviranomaiselle.

47 §. Pykälän 2 momenttiin otetaan korvauksen maksamista koskeva säännös. Säännöksen mukaan korvaus maksetaan sille, jolle se on myönnetty, jollei laissa toisin säädetä. Tapaturmavakuutuslaissa ja muualla lainsäädännössä on lukuisia säännöksiä korvauksen maksamisesta takautumisoikeuden perusteella muun muassa sairausajan palkkaa maksaneelle työnantajalle taikka toissijaisille sosiaalivakuutusjärjestelmille. Vajaavaltaisen tai henkilön, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu osalta korvauksen maksamisesta noudatettaisiin soveltuvin osin holhoustoimesta annetun lain säännöksiä lukuunottamatta alle 15-vuotiaan korvausta, joka maksettaisiin edunvalvojalle silloinkin, kun se perustuu vajaavaltaisuuden aikana tehtyyn työhön.

Pykälän nykyinen 2—3 momentti siirtyisi asiallisesti saman sisältöisenä pykälän 3—4 momentiksi.

53 c §. Pykälän 4 momentti muutetaan siten, että edellä ehdotetun 41 a §:n 3 momentin kahdessa ensimmäisessä virkkeessä säädettyä asianosaisen ja edunvalvojan kuulemisvelvollisuuden ja puhevallan sisältöä noudatettaisiin vastaavasti myös muutoksenhaussa vakuutuslaitoksen ja tapaturmalautakunnan päätökseen. Muilta osin mainitussa menettelyssä noudatettaisiin lain 53 §:n 6 momentin ja vakuutuslainsäädännön mukaisesti.

53 c §. Pykälän 4 momentti muutetaan siten, että edellä ehdotetun 41 a §:n 3 momentin kahdessa ensimmäisessä virkkeessä säädettyä asianosaisen ja edunvalvojan kuulemisvelvollisuuden ja puhevallan sisältöä noudatettaisiin vastaavasti myös muutoksenhaussa vakuutuslaitoksen ja tapaturmalautakunnan päätökseen. Muilta osin mainitussa menettelyssä noudatettaisiin lain 53 §:n 6 momentin ja vakuutuslainsäädännön mukaisesti.

lain (14/1958) 9 §:n mukaan hallintolainkäyttölakia. Edellä 42 §:ään ehdotettua puhevallan käyttöä koskevaa poikkeussäännöstä ei ulotettaisi muutoksenhakuun, vaan puhevallan käytön tulisi tapahtua näissä tapauksissa holhouslainsäädännön edellyttämää edunvalvojamenettelyä käyttäen.

61 a §. Kansaneläkelaitoksella on työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) 36 §:n nojalla takautumisoikeus työmarkkinatuen maksamisen ajalle takautuvasti myönnettyyn tapaturmavakuutuslain mukaiseen päivärahaan ja tapaturmaeläkkeeseen. Työttömyyskassalla ja kansaneläkelaitoksella on työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) 26 §:n ja työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain (1402/1997) 13 §:n perusteella vastaava takautumisoikeus takautuvasti myönnettyyn tapaturmapäivärahaan ja -eläkkeeseen samalta ajalta maksetun koulutustuen tai koulutuspäivärahan perusteella. Selvyyden vuoksi takautumisoikeudesta otettaisiin maininta myös tapaturmavakuutuslakiin. Pykälän 1 ja 3 momenttiin tehdään tästä johtuvat muutokset.

Ehdotetun 2 momentin mukaan vakuutuslaitos voi maksaa suoraan kansaneläkelaitokselle oikaistun tapaturmaeläkkeen ja aikaisemman tapaturmaeläkkeen erotuksen siltä osin kuin se vastaa kansaneläkelaitoksen liikaa maksaman eläkkeen määrää. Jotta takautumismenettelyä ei sovellettaisi aivan vähäisiin takautuviin oikaisuihin, momentti on kirjoitettu siten, että tapaturmavakuutuslaitoksella olisi harkintavalta takautumisvaateen noudattamisessa.

Takautumisoikeus koskisi tapaturmaeläkkeen lisäksi myös tapaturmavakuutuslain mukaista perhe-eläkettä sekä ennen vuotta 1982 voimassa olleiden tapaturmavakuutuslain säännösten perusteella vastaavina etuuksina maksettavaa elinkorkoa ja huoltoeläkettä.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tähän esitykseen liittyen korvauksen maksamista koskeva tapaturmavakuutuslain täytäntöönpanosta annetun asetuksen 6 § kumotaan tarpeettomana.

3. Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000. Jos tapaturmakorvaus maksetaan lain tullessa voimaan holhoojalle, huoltajalle tai uskotulle miehelle taikka muulle vakuutuslaitoksen hyväksymälle henkilölle tai taholle, korvauksen maksamista jatketaan voimaantulosäännöksen mukaan, kunnes vakuutuslaitokselle on ilmoitettu muusta edunvalvojasta, jolla on oikeus nostaa korvauksensaajan korvaus.

Lain 61 a §:n 2 momenttia voidaan soveltaa myös tapaturmaeläkkeeseen, perhe-eläkkeeseen, elinkorkoon ja huoltoeläkkeeseen, joka on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 20 päivänä elokuuta 1948 annetun tapaturmavakuutuslain (608/1948) 63 §:n 2 momentti,

muutetaan 26 §:n 2 momentti, 41 a §:n 3 momentti, 42 §, 47 §:n 2—3 momentti, 53 c §:n 4 momentti ja 61 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 26 §:n 2 momentti ja 47 §:n 2 momentti laissa 1642/1992, 41 a §:n 3 momentti ja 53 c §:n 4 momentti laissa 893/1994, 42 § laissa 526/1981 ja 61 a § laeissa 601/1986 ja 838/1996, sekä

lisätään 47 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1642/1992, uusi 4 momentti seuraavasti:

26 §

Jos työntekijä on saanut toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 23 §:ssä tarkoitettua toimeentulotukea ennakkona, vastaavalta ajalta myönnetty päiväraha, tapaturmaeläke ja 17 a §:n mukainen korvaus suoritetaan 1 momentissa mainituin edellytyksin toimeentulotuen korvaamiseksi sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle sen hakemuksesta.

41 a §

Käsiteltäessä vakuutuslaitoksessa tämän lain mukaista vakuuttamisvelvollisuutta, korvausasiaa ja takaisinperintää sekä näihin rinnastettavia asioita asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos se on hänen etunsa vuoksi ilmeisen tarpeellista. Alle 15-vuotiaan puhevaltaa muussa kuin henkilöä koskevassa asiassa käyttää hänen edunvalvojansa. Muutoin käsittelyssä noudatetaan soveltuvien osin hallintomenettelylain (598/1982) 4, 6, 9—11, 16, 16 a, 16 b, 21, 23 ja 24 §:ssä ilmaistuja periaatteita. Vakuutuslaitoksen toimihenkilö voi kuitenkin sen estämättä, mitä hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, käsitellä asiaa, joka koskee vakuutuslaitosta työnantajana.

42 §

Jos se, jonka korvauksesta on kysymys, ei pysty iän, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi hoitamaan asioitaan eikä hänellä ole edunvalvojaa, vakuutuslaitoksen hyväksymä henkilön lähiomainen tai muu henkilö, joka on pääasiallisesti huolehtinut hänestä, voi käyttää hänen puolestaan puhevaltaa tämän lain mukaista korvausta koskevassa asiassa.

47 §

Korvaus maksetaan sille, jolle se on myönnetty, jollei laissa toisin säädetä. Korvauksen maksamisesta vajaavaltaiselle tai sille, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu, on soveltuvien osin voimassa, mitä holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) säädetään. Alle 15-vuotiaan korvaus maksetaan kuitenkin hänen edunvalvojalleen.

Jos asianomaiset eivät toisin sovi, suoritettava korvaus on pidettävä vakuutuslaitoksen toimesta ja kustannuksella korvaukseen oi-

keutetun saatavana siinä kotimaisessa rahalaitoksessa, jonka korvauksensaaja määrää. Jos rahalaitosta ei ole määrätty, suoritettava korvaus pidetään siihen oikeutetun saatavana tämän asuinpaikan postitoimipaikasta. Kymmentä markkaa pienempi korvauserä on pidettävä vakuutuslaitoksessa korvauksensaajan nostettavissa.

Valtion työssä vahingoittuneelle korvaus voidaan kuitenkin suorittaa sen viranomaisen välityksellä, jonka alaisessa työssä tapaturma on sattunut.

53 c §

Mitä 41 a §:n 3 momentin kahdessa ensimmäisessä virkkeessä säädetään asianosaisen ja edunvalvojan puhevallasta ja kuulemisvelvollisuudesta tämän lain mukaisessa asiassa, on vastaavasti voimassa haettaessa muutosta vakuutuslaitoksen ja tapaturmalautakunnan päätökseen.

61 a §

Jos työntekijä on saanut työttömyysturvalain (602/1984) mukaista työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaista työmarkkinatukea, työvoimapolitiitisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaista koulutustukea taikka työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain (1402/1997) mukaista koulutuspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään tämän lain mukaista päivärahaa tai tapaturmaeläkettä takautuvasti, vakuutuslaitoksen on työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava päiväraha tai tapaturmaeläke työttömyyskassalle tai kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua työttömyyspäivärahan, työmarkkinatuen, koulutustuen tai koulutuspäivärahan määrää.

Jos työntekijä on tämän lain mukaista tapaturmaeläkettä, elinkorkoa, perhe-eläkettä ja huoltoeläkettä koskevan muutoksenhaun ollessa vireillä saanut väliaikaisesti kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain (347/1956) 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti edellä mainittua korvausta, vakuutuslaitoksen on suoritettava takautuvasti maksettava tapaturmaeläke, elinkorko, perhe-eläke ja huoltoeläke kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa kansaneläkelai-

toksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää. Samoin voidaan menetellä, jos työntekijä on saanut kansaneläkelain mukaisista eläkettä samalta ajalta, jolta vakuutuslaitos oikaisee tai muutoin tarkistaa myönnetyn tapaturmaeläkkeen, elinkoron, perhe-eläkkeen ja huoltoeläkkeen määrän.

Korvaus maksetaan 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa työttömyyskassalle tai kansaneläkelaitokselle vain sillä edellytyksellä, että se on ilmoittanut vakuutuslaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen korvauksen maksupäivää oikeudestaan mainittuun korvaukseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Jos korvaus maksetaan holhoojalle, huoltajalle tai uskotulle miehelle taikka muulle vakuutuslaitoksen hyväksymälle henkilölle tai taholle tämän lain tullessa voimaan, korvauksen maksamista tälle jatketaan, kunnes vakuutuslaitokselle on ilmoitettu muusta edunvalvojasta, jolla on oikeus nostaa korvauksensaajan korvaus.

Lain 61 a §:n 2 momenttia voidaan soveltaa myös sellaiseen siinä mainittuun korvaukseen, joka on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

Laki

tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 20 päivänä elokuuta 1948 annetun tapaturmavakuutuslain (608/1948) 63 §:n 2 momentti,

muutetaan 26 §:n 2 momentti, 41 a §:n 3 momentti, 42 §, 47 §:n 2—3 momentti, 53 c §:n 4 momentti ja 61 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 26 §:n 2 momentti ja 47 §:n 2 momentti laissa 1642/1992, 41 a §:n 3 momentti ja 53 c §:n 4 momentti laissa 893/1994, 42 § laissa 526/1981 ja 61 a § laeissa 601/1986 ja 838/1996, sekä

lisätään 47 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1642/1992, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

Kunnalla on 1 momentissa säädetyn edellytyksin oikeus saada takaisin vahingoittuneelle sosiaalihoitolain (710/82) 38 §:ssä säädetyn perustein myönnetty toimeentulotuki.

Jos työntekijä on saanut toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 23 §:ssä tarkoitettua toimeentulotukea ennakkona, vastaavalta ajalta myönnetty päiväraha, tapaturmaeläke ja 17 a §:n mukainen korvaus suoritetaan 1 momentissa mainituin edellytyksin toimeentulotuen korvaamiseksi sosiaalihoitolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle sen hakemuksesta.

41 a §

Käsiteltäessä vakuutuslaitoksessa tämän lain mukaista vakuuttamisvelvollisuutta, korvausasiaa ja takaisinperintää sekä näihin rinnastettavia asioita asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos se on hänen etunsa vuoksi ilmeisen tarpeellista. Muutoin käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin hallintomenettelylain (598/82) 4, 6, 9-11, 16, 21, 23 ja 24 §:ssä ilmaistuja periaatteita. Vakuutuslaitoksen toimihenkilö voi kuitenkin sen estämättä, mitä hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, käsitellä asiaa, joka koskee vakuutuslaitosta työnantajana.

Käsiteltäessä vakuutuslaitoksessa tämän lain mukaista vakuuttamisvelvollisuutta, korvausasiaa ja takaisinperintää sekä näihin rinnastettavia asioita asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos se on hänen etunsa vuoksi ilmeisen tarpeellista. *Alle 15-vuotiaan puhevaltaa muussa kuin henkilöä koskevassa asiassa käyttää hänen edunvalvojansa.* Muutoin käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin hallintomenettelylain (598/1982) 4, 6, 9—11, 16, 16 a, 16 b, 21, 23 ja 24 §:ssä ilmaistuja periaatteita. Vakuutuslaitoksen toimihenkilö voi kuitenkin sen estämättä, mitä hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, käsitellä asiaa, joka koskee vakuutuslaitosta työnantajana.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

42 §

Jos se, jonka korvauksesta on kysymys, iän, sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hoitamaan asioitaan eikä hänellä ole holhoojaa, vakuutuslaitoksen hyväksymä lähiomainen tai muu henkilö, joka pääasiallisesti on huolehtinut hänestä, taikka sosiaalilautakunta voi edunvalvojana käyttää hänen puhevaltaansa tämän lain mukaista korvausta koskevassa asiassa.

42 §

Jos se, jonka korvauksesta on kysymys, ei pysty iän, *vamman*, sairauden tai muun syyn vuoksi hoitamaan asioitaan eikä hänellä ole *edunvalvojaa*, vakuutuslaitoksen hyväksymä *henkilön* lähiomainen tai muu henkilö, joka on pääasiallisesti huolehtinut hänestä, *voi* käyttää hänen *puolestaan puhevaltaa* tämän lain mukaista korvausta koskevassa asiassa.

47 §

Suoritettava korvaus on, jolleivät asianomaiset toisin sovi, vakuutuslaitoksen toimesta ja kustannuksella pidettävä korvaukseen oikeutetun saatavana siinä kotimaisessa rahalaitoksessa, jonka korvauksensaaja määrää. Jollei rahalaitosta ole määrätty, suoritettava korvaus pidetään siihen oikeutetun saatavana tämän asuinpaikan postitoimipaikasta. Kymmentä markkaa pienempi korvauserä on pidettävä vakuutuslaitoksessa korvauksensaajan nostettavissa.

Valtion työssä vahingoittuneelle voidaan korvaus kuitenkin suorittaa sen viranomaisen välityksellä, jonka alaisessa työssä tapaturma on sattunut.

Korvaus maksetaan sille, jolle se on myönnetty, jollei laissa toisin säädetä. Korvauksen maksamisesta vajaanvaltaiselle tai sille, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu, on soveltuvin osin voimassa, mitä holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) säädetään. Alle 15-vuotiaan korvaus maksetaan kuitenkin hänen edunvalvojalleen.

Jos asianomaiset eivät toisin sovi, suoritettava korvaus on pidettävä vakuutuslaitoksen toimesta ja kustannuksella korvaukseen oikeutetun saatavana siinä kotimaisessa rahalaitoksessa, jonka korvauksensaaja määrää. Jos rahalaitosta ei ole määrätty, suoritettava korvaus pidetään siihen oikeutetun saatavana tämän asuinpaikan postitoimipaikasta. Kymmentä markkaa pienempi korvauserä on pidettävä vakuutuslaitoksessa korvauksensaajan nostettavissa.

Valtion työssä vahingoittuneelle korvaus voidaan kuitenkin suorittaa sen viranomaisen välityksellä, jonka alaisessa työssä tapaturma on sattunut.

53 c §

Mitä 42 §:ssä säädetään puhevallan käyttämisestä tämän lain mukaista korvausta koskevassa asiassa, on vastaavasti voimassa haettaessa muutosta vakuutuslaitoksen, tapaturmalautakunnan tai vakuutusosikeuden päätökseen.

Mitä 41 a §:n 3 momentin kahdessa ensimmäisessä virkkeessä säädetään asianomaisen ja edunvalvojan puhevallasta ja kuulemisvelvollisuudesta tämän lain mukaisessa asiassa, on vastaavasti voimassa haettaessa muutosta vakuutuslaitoksen ja tapaturmalautakunnan päätökseen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

61 a §

Jos työntekijä on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista työttömyyspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään tämän lain mukaista päivärahaa tai tapaturmaeläkettä takautuvasti, vakuutuslaitoksen on työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava päiväraha tai tapaturmaeläke työttömyyskassalle tai kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyspäivärahan määrää.

Jos vahingoittunut on tapaturmaeläkettä koskevan muutoksenhaun ollessa vireillä saanut väliaikaisesti kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti tapaturmaeläkettä, vakuutuslaitoksen on suoritettava takautuvasti maksettava eläke kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää.

Päiväraha tai tapaturmaeläke maksetaan 1 ja 2 momentissa mainituissa tapauksissa työttömyyskassalle tai kansaneläkelaitokselle kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että työttömyysturvalain 45 §:n 2 momentissa tai kansaneläkelain 45 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty vakuutuslaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen päivärahan tai tapaturmaeläkkeen maksupäivää.

61 a §

Jos työntekijä on saanut työttömyysturvalain (602/1984) mukaista työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaista työmarkkinatukea, työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaista koulutustukea taikka työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain (1402/1997) mukaista koulutuspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään tämän lain mukaista päivärahaa tai tapaturmaeläkettä takautuvasti, vakuutuslaitoksen on työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava päiväraha tai tapaturmaeläke työttömyyskassalle tai kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua työttömyyspäivärahan, työmarkkinatuen, koulutustuen tai koulutuspäivärahan määrää.

Jos työntekijä on tapaturmavakuutuslain mukaista tapaturmaeläkettä, elinkorkoa, perhe-eläkettä ja huoltoeläkettä koskevan muutoksenhaun ollessa vireillä saanut väliaikaisesti kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain (347/1956) 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti edellä mainittua korvausta, vakuutuslaitoksen on suoritettava takautuvasti maksettava tapaturmaeläke, elinkorko, perhe-eläke ja huoltoeläke kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää. Samoin voidaan menetellä, jos työntekijä on saanut kansaneläkelain mukaista eläkettä samalta ajalta, jolta vakuutuslaitos oikaisee tai muutoin tarkistaa myönnetyn tapaturmaeläkkeen, elinkoron, perhe-eläkkeen ja huoltoeläkkeen määrän.

Korvaus maksetaan 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa työttömyyskassalle tai kansaneläkelaitokselle vain sillä edellytyksellä, että se on ilmoittanut vakuutuslaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen korvauksen maksupäivää oikeudestaan mainittuun korvaukseen.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

63 §

Asianomaisen huoltolautakunnan esityksestä voidaan kuitenkin määrätä, että korvaus tai sen osa maksetaan huoltolautakunnalle korvaukseen oikeutetun tai hänen omaisensa vastaiseen huoltoon käytettäväksi.

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Jos korvaus maksetaan holhoojalle, huoltajalle tai uskotulle miehelle taikka muulle vakuutuslaitoksen hyväksymälle henkilölle tai taholle tämän lain tullessa voimaan, korvauksen maksamista tälle jatketaan, kunnes vakuutuslaitokselle on ilmoitettu muusta edunvalvojasta, jolla on oikeus nostaa korvauksensaajan korvaus.

Lain 61 a §:n 2 momenttia voidaan soveltaa myös sellaiseen siinä mainittuun korvaukseen, joka on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.
